

ระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทย

Degree of Trade openness of Thailand

เกียรติศักดิ์ สิงโต
ดร.สัมพันธ์ เทียนคำ

บทคัดย่อ

บทความนี้กล่าวถึง

- (1) วิธีวัดระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าสูงสุด 8 ลำดับ
- (2) วิธีวัดอัตราความกระจุกตัวของ การเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า 8 ประเทศ

Abstract

This paper presents:

- (1) How to measure the degree of trade openness of Thailand with its top eight- nation trade partners.
- (2) How to measure the ratio of concentration of trade openness of Thailand with its top eight- nation trade partners.

1. ปัญหาและนัยสำคัญของปัญหา (Statement of the problems and their significant)

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าประเทศที่เปิดประเทศทำการค้ากับต่างประเทศจะทำให้ได้รับประโยชน์ต่างๆ
ดังนี้

- 1.1 ได้การเรียนรู้เทคโนโลยีที่แฝงอยู่ในสินค้าและบริการที่ทำการซื้อขาย และจะได้นำเทคโนโลยีเหล่านั้น มาปรับใช้กับการผลิตสินค้าในประเทศ
- 1.2 การดำเนินธุรกิจในประเทศจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะต้องผลิตสินค้าแข่งขันกับสินค้านำเข้า ที่ผลิตโดยธุรกิจต่างประเทศ
- 1.3 ผู้บริโภคมีสินค้าบริโภคหลากหลายชนิด ขณะที่ผู้ผลิตสามารถเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตได้หลาย ทางทั้งจากแหล่งในประเทศ และต่างประเทศ

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาการเงินและกฤษฎีกา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม ถนนเพชรเกษม เขตปทุมธานี กรุงเทพมหานคร 10160

- 1.4 ประเทศมีรายได้จากการส่งออกสินค้าและบริการ ขณะที่ผู้บริโภครับได้บริโภคสินค้านำเข้าที่ไม่มี การผลิตในประเทศ หรือสามารถผลิตได้ในประเทศแต่มีต้นทุนการผลิตและราคาสูงกว่าสินค้าจาก ต่างประเทศ
- 1.5 การเปิดกว้างทางการค้าติดต่อซื้อและขายสินค้ากับต่างประเทศมากขึ้นจะทำให้ประเทศได้รับ ประโยชน์ดังกล่าวข้างต้นเพิ่มขึ้น
- 1.6 การเปิดกว้างทางการค้าหากติดต่อซื้อและขายสินค้ากับประเทศคู่ค้าเพียงไม่กี่ประเทศ เช่น พึ่งพิง ประเทศคู่ค้าเพียง 7-8 ประเทศ อาจทำให้ประเทศอยู่ในภาวะเสี่ยง เพราะเมื่อเกิดปัจจัยลบต่อกลุ่ม ประเทศคู่ค้า ก็จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objectives of the study)

- 2.1 เพื่อให้ทราบว่ามีระดับการเปิดกว้างทางการค้าในระดับใด
- 2.2 เพื่อให้ทราบว่าการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยในข้อ 2.1 นั้น ประเทศไทยติดต่อกับชาย กับประเทศใดมากที่สุด
- 2.3 ประเทศไทยมีการกระจุกตัวทางการค้ากับกลุ่มประเทศที่กล่าวถึงใน 2.2 ในระดับใด

3. ขอบเขตของการศึกษา (Scope of the study)

- 3.1 ศึกษาระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2547-2551
- 3.2 ศึกษาระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญสูงสุด 8 ประเทศในช่วง ปี พ.ศ. 2547 – 2551
- 3.3 ศึกษาการกระจุกตัวของ การเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า ในช่วง ปี พ.ศ. 2547 – 2551

4. แหล่งที่มาของข้อมูล (Sources of data)

- 4.1 ธนาคารแห่งประเทศไทย (<http://www.bot.or.th/>)
- 4.2 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<http://www.nesdb.go.th/>)

5. ระดับการเปิดกว้างทางการค้า (Degree of trade openness)

5.1 ความหมาย

- ให้ D = degree of openness,
 X = มูลค่าสินค้าและบริการส่งออก (export value) ในเวลา 1 ปี,
 M = มูลค่าสินค้าและบริการนำเข้า (Import value)
 GDP = ผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น (GDP)

$$D = \frac{X + M}{GDP}$$

เมื่อ X เพิ่มขึ้น มีการเปิดประเทศโดยส่งออกสินค้าและบริการมากขึ้น เงินไหลเข้าประเทศ ในทางตรงกันข้ามเมื่อ M เพิ่มขึ้น เปิดประเทศนำเข้าสินค้าและบริการมากขึ้น เงินไหลออกนอกประเทศ หากไม่คำนึงว่าเงินไหลออกหรือไหลเข้าสุทธิเป็นเท่าไร ถ้า $X+M$ เพิ่มขึ้นแสดงว่ามีการเปิดประเทศโดยทำการซื้อและขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น

ผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product ตัวย่อคือ GDP) หมายถึงมูลค่าสินค้าและบริการที่ผลิตในอาณาเขตของประเทศ ในช่วงระยะเวลา 1 ปี

รายได้ประชาชาติของประเทศใดมีมูลค่าเท่ากับผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้นของประเทศนั้นๆ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

ดังนั้น $D = \frac{X+M}{GDP}$ จึงบอกให้ทราบว่าในเวลา 1 ปี มูลค่าสินค้าและบริการที่ซื้อและขายกับต่างประเทศ มีสัดส่วนเป็นเท่าไรของรายได้ประชาชาติ ค่า D ของประเทศใดเพิ่มขึ้น แสดงว่าประเทศนั้นๆ มีการเปิดกว้างทางการค้ามากขึ้น

5.2 ระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศของไทย

ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2551 ระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทย มีค่าดังนี้

ตาราง 1: อัตราการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทย (D)

อัตราการเปิดประเทศของไทย(เปอร์เซ็นต์)				
2551	2550	2549	2548	2547
130%	119%	126%	130%	118%

ที่มา: คำนวณจาก

- (1) บัญชีรายได้ประชาชาติ เผยแพร่โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<http://www.nesdh.go.th/>) และ
- (2) ตารางสินค้าออกและสินค้าเข้าจำแนกตามกลุ่มประเทศ เผยแพร่โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (<http://www.bot.or.th/>)

อัตราการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยในปี 2551 = 130% หมายความว่า มูลค่าสินค้าและบริการที่ประเทศไทยส่งออกไปต่างประเทศ รวมกับมูลค่าสินค้าและบริการที่ประเทศไทย นำเข้าจากต่างประเทศ มีมูลค่าเท่ากับ 130% ของรายได้ประชาชาติของไทย ส่วนตัวเลขของปีอื่น ๆ มีความหมายทำนองเดียวกัน

5.3 ระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าสูงสุด 8 ลำดับ

ประเทศไทยทำการติดต่อซื้อขายสินค้าและบริการกับต่างประเทศหลายประเทศ บทความนี้ได้คำนวณระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าที่มีมูลค่าการค้าซื้อและขายสูงสุด 8 ประเทศ เรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้

ตาราง 2: อัตราการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า 8 ลำดับ

ลำดับ	ประเทศ	อัตราการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าสำคัญ(%)					
		2551	2550	2549	2548	2547	เฉลี่ย
1	ญี่ปุ่น	19.58%	18.92%	20.52%	23.26%	22.23%	20.73%
2	สาธารณรัฐประชาชนจีน(PRC)	13.24%	12.62%	12.33%	11.51%	9.48%	11.98%
3	สหรัฐอเมริกา	7.35%	7.85%	9.44%	9.59%	9.59%	8.66%
4	มาเลเซีย	7.14%	6.68%	7.36%	7.87%	6.73%	7.16%
5	สิงคโปร์	6.26%	6.44%	6.84%	7.39%	6.92%	6.77%
6	ฮ่องกง	4.36%	4.10%	4.23%	4.33%	3.88%	4.19%
7	ออสเตรเลีย	4.79%	3.95%	3.77%	3.63%	2.90%	3.88%
8	สาธารณรัฐจีน(ไต้หวัน)	3.26%	3.69%	4.13%	4.09%	4.08%	3.82%
	รวม	65.98%	64.25%	68.62%	71.67%	65.81%	67.20%

ที่มา: คำนวณจาก

- (1) บัญชีรายได้ประชาชาติ เผยแพร่โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<http://www.nesdb.go.th/>) และ
- (2) ตารางสินค้าออกและสินค้าเข้าจำแนกตามกลุ่มประเทศ เผยแพร่โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (<http://www.bot.or.th/>)

ในช่วงปี 2547 - 2551 ประเทศคู่ค้าลำดับสูงสุดของไทย ได้แก่ประเทศญี่ปุ่น ในช่วงปี 2547 - 2551 โดยเฉลี่ย ประเทศไทยมีระดับการเปิดกว้างทางการค้าต่อประเทศญี่ปุ่น จำนวน 20.73% หมายความว่าค่าเฉลี่ยของผลรวมของมูลค่าสินค้าและบริการส่งออกของไทยไปญี่ปุ่น กับ มูลค่าสินค้าและบริการนำเข้าของไทยจากญี่ปุ่น มีค่าเป็น 20.73% ของรายได้ประชาชาติ (GDP) หรือ

$$D = \frac{X + M}{GDP} = 20.73\% \dots$$

X = มูลค่าส่งออกสินค้าของไทยไปญี่ปุ่น

M = มูลค่านำเข้าสินค้าและบริการจากญี่ปุ่นมาไทย

ตัวเลขวระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยต่อประเทศญี่ปุ่นสูงสุด หมายความว่าประเทศไทยมีการพึ่งพาทางการค้าต่อประเทศญี่ปุ่นสูงที่สุด หากเกิดปัจจัยลบอย่างฉับพลัน (Negative shock) ต่อเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่น จะทำให้เศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบมากและฉับพลันเช่นกัน กล่าวคือ มูลค่าส่งออกของไทยหดตัว พร้อมกับการขาดแคลนสินค้าและบริการนำเข้า ตัวอย่างที่ชัดที่สุดคือผลกระทบของการเกิดสึนามิในญี่ปุ่น ต่อเศรษฐกิจไทย เช่น ทำให้เกิดการชะลอตัวในอุตสาหกรรมยานยนต์ของไทย

พ.ศ. 2551 ตัวเลขรวมของอัตราเปิดกว้างทางการค้าเท่ากับ 65.98% หมายความว่าประเทศไทยมีมูลค่าทางการค้ากับ 8 ประเทศรวมกันเท่ากับ 65.98% ของ GDP

ส่วนตัวเลขอื่นๆ มีความหมายในทำนองเดียวกัน

ตารางที่ 2 บอกให้เราทราบว่า 6 ใน 8 ประเทศของประเทศคู่ค้าลำดับสูงสุดของไทยเป็นประเทศในทวีปเอเชีย ส่วนประเทศจากทวีปอื่นมีเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และ ออสเตรเลีย

6. อัตราส่วนการกระจุกตัวของระดับการเปิดกว้างทางการค้า (Concentration ratio of degree of trade openness)

อัตราส่วนการกระจุกตัว เขียนด้วยตัวย่อ CR (Concentration Ratio) เป็นอัตราส่วนที่วัดว่าส่วนแบ่งการตลาด (Market share) ของบริษัทหรือธุรกิจใด ๆ มีสัดส่วนเป็นกี่เปอร์เซ็นต์ของส่วนแบ่งการตลาดทั้งหมด

อัตราส่วนการกระจุกตัวของธุรกิจที่นิยมใช้โดยทั่วไป ได้แก่ CR_4 และ CR_8 บทความนี้คำนวณ เฉพาะ CR_8 เท่านั้น *

อัตราส่วนการกระจุกตัวของธุรกิจ 8 ราย (Eight-Firm Concentration Ratio) ด้วยย่อคือ CR_8 วัดว่าบริษัทหรือธุรกิจใหญ่ที่สุด 8 รายมีส่วนแบ่งการตลาดเป็นกี่เปอร์เซ็นต์ ของส่วนแบ่งการตลาดทั้งหมด

ส่วน CR_4 มีความหมายทำนองเดียวกันกับ CR_8 เพียงแต่เปลี่ยนเลข 8 เป็นเลข 4 เท่านั้น

CR_8 ของระดับการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทย เป็นอัตราที่วัดว่าประเทศไทยมีระดับการเปิดกว้างทางการค้ากับประเทศคู่ค้ารายใหญ่สุด 8 ประเทศ เป็นกี่เปอร์เซ็นต์ของระดับการเปิดกว้างทางการค้าทั้งหมดของไทย

* (ดูรายละเอียดใน Wikipedia, the free encyclopedia สืบค้นที่ http://en.wikipedia.org/wiki/Concentration_ratio)

ประเทศคู่ค้ารายใหญ่สุด 8 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร (เขตปกครองพิเศษ) ออสเตรเลีย และสาธารณรัฐจีน(ไต้หวัน)

อัตราส่วนการกระจุกตัวของการเปิดกว้างทางการค้า CR_8 ของประเทศไทยแสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3: อัตราส่วนการกระจุกตัวของระดับการเปิดกว้างทางการค้า CR_8 ของประเทศไทย

	2551	2550	2549	2548	2547
อัตราส่วนการเปิดกว้างทางการค้าของ ไทยกับประเทศคู่ค้า 8 ประเทศ	65.98%	64.25%	68.62%	71.67%	65.81%
อัตราส่วนการเปิดกว้างทางการค้า ของประเทศไทย	130%	119%	126%	130%	118%
CR_8	50.75%	53.99%	54.46%	55.13%	55.77%

ที่มา: อัตราส่วนการเปิดกว้างทางการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้า 8 ประเทศคือค่ารวมในตาราง 2 และอัตราส่วนการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทยมาจากตาราง 3

CR_8 = อัตราส่วนการเปิดกว้างทางการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้า 8 ประเทศ หากด้วย อัตราส่วนการเปิดกว้างทางการค้าของประเทศไทย

เกณฑ์กำหนดระดับการกระจุกตัว คือ

- การกระจุกตัวต่ำ (Low concentration) เมื่อ $0\% \leq CR_8 < 50\%$
- การกระจุกตัวปานกลาง (Medium concentration) เมื่อ $50\% \leq CR_8 < 80\%$
- การกระจุกตัวสูง (High concentration) เมื่อ $80\% \leq CR_8 \leq 100\%$

ช่วง พ.ศ. 2547 – 2551 ประเทศไทยมีค่า CR_8 ระหว่าง 50% – 60% แสดงว่าประเทศไทยมีค่าการกระจุกตัวของการเปิดกว้างทางการค้าปานกลาง หรือมีการพึ่งพิงการค้าระหว่างประเทศปานกลางกับ 8 ประเทศ

7. สรุปและข้อเสนอแนะ (Conclusion and suggestion)

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีการพึ่งพิงทางการค้ากับกลุ่มประเทศคู่ค้าสำคัญสูงสุด 8 ประเทศในระดับปานกลาง กล่าวคือมีค่าอัตราส่วนการกระจุกตัวของการเปิดกว้างทางการค้ากับ 8 ประเทศ (CR_8) อยู่ในช่วง 50% – 60% โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีระดับการเปิดกว้างทางการค้ากับประเทศญี่ปุ่นสูงถึงประมาณ 20% ดังนั้นหากเกิดปัจจัยลบต่อเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศญี่ปุ่น จะส่งผลกระทบต่อทางการค้าระหว่างประเทศของไทย และในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทย

เพื่อลดความเสี่ยงข้างต้นประเทศไทยจึงควรทำการค้าระหว่างประเทศกับประเทศอื่นๆ มากขึ้นโดยการหาตลาดใหม่ หรือเพิ่มปริมาณการค้ากับประเทศคู่ค้ากลุ่มอื่น ที่มีให้ประเทศคู่ค้าสำคัญ 8 ประเทศ จะทำให้ความเสี่ยงถูกกระจายออกไป ไม่ต้องพึ่งพิงการค้ากับกลุ่มประเทศ หรือประเทศใดประเทศหนึ่งมากเกินไป

บรรณานุกรม

- Halit Yanikkaya, 'Trade openness and economic growth:a cross-country empirical investigation'; สืบค้นจาก www.cer.ethz.ch/wif/wif/ressec/teaching/seminar.../yanikkaya_JDE.pdf เมื่อ 1 มิถุนายน 2554
- 'Trade Openness and Growth- Evidence from Developing Countries'; สืบค้นจาก [www.kgsep.com/v/Bachelors/v/Bachelors in Arts \(BA\) Economics](http://www.kgsep.com/v/Bachelors/v/Bachelors%20in%20Arts%20(BA)%20Economics) เมื่อ 1 มิถุนายน 2554
- Wong, Sara A; 'Productivity and trade openness in Ecuador's manufacturing industries', สืบค้นจาก <http://ideas.repec.org/a/eee/jbrese/v62y2009i9p868-875.html> เมื่อ 1 มิถุนายน 2554
- Wikipedia, the free encyclopedia; 'Concentration Ratio'; สืบค้นจาก [encyclopediahttp://en.wikipedia.org/wiki/Concentration_ratio](http://en.wikipedia.org/wiki/Concentration_ratio) เมื่อ 1 มิถุนายน 2554
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ; 'บัญชีรายได้ประชาชาติ'; สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/> เมื่อ 1 มิถุนายน 2554
- ธนาคารแห่งประเทศไทย; 'ตารางสินค้าออกและสินค้าเข้าจำแนกตามกลุ่มประเทศ'; สืบค้นจาก <http://www.bot.or.th/> เมื่อ 1 มิถุนายน 2554